

DESATERO VÝSADBY STROMU SVOBODY

1 Výběr pozemku pro výsadbu

Místo pro výsadbu vybírejte pečlivě, zvláště s ohledem na fakt, že umístění Stromu svobody bude často v samotném centru obce. Obecní (městský) úřad či příslušný odbor životního prostředí vám může pomoci vytipovat vhodné místo. Z územního plánu a dalších materiálů zjistíte, jaké je dlouhodobé zamýšlené využití pozemku, a získáte informace týkající se případných ohrožení vaší výsadby (např. plánovaným rozšířením či rekonstrukcí vozovky apod.).

Každá obec je také povinna vést ve svém územním obvodu **přehled pozemků vhodných pro náhradní výsadbu** (po předběžném projednání s jejich vlastníky). Je-li přehled vedený dobře, může se stát velmi dobrou pomůckou.

1.1 Vlastnické poměry

Podle našeho právního řádu je vlastníkem dřeviny majitel pozemku, na němž dřevina roste nebo bude vysazena. Před jakoukoli výsadbou si proto zajistíte **souhlas majitele pozemku s výsadbou**. Neznáte-li vlastníka pozemku, je třeba zjistit katastrální číslo pozemku uvedené v katastrální mapě území (www.cuzk.cz). Prostřednictvím internetové databáze tamtéž nebo na základě výpisu z katastru nemovitostí potom dohledáte vlastníka pozemku.

1.2 Inženýrské sítě

Jak **nadzemní**, tak i **podzemní inženýrské sítě** představují zásadní faktor pro možnost dlouhodobé existence stromů. Kolize mohou vznikat jak vrůstáním stromů do ochranného pásma (ať již kořeny, nebo korunou), tak možným poškozením stromu při rekonstrukci těchto sítí.

Při výsadbách v obcích a městech je proto nutné vždy v konkrétním místě **zkontrolovat vedení inženýrských sítí**. Vedení některých z nich si můžete ověřit zdarma, např. vedení sítí ČEZ <https://www.cez.cz/cs/podpora/technicke-zalezitosti/pro-stavebniky/sdeleni-o-existenci-siti.html>, nebo RWE <https://dpo.gasnet.cz/zadost-o-stanovisko>. Obdobně lze zjistit vedení vodovodů a kanalizací <http://vyjadreni.smvak.cz/Default.aspx>.

Zjistíte-li v blízkosti plánovaného místa výsadby vedení sítí technické infrastruktury, pátrejte po velikosti ochranného pásma. Nejvěrohodnější informace o inženýrských sítích a ochranných pásmech

vám sdělí příslušný odbor územního plánování na stavebním úřadě. Orientační přehled ochranných pásem můžete nalézt např. zde: <https://www.ceskenapady.cz/ochranne-pasmo-cnp-1039-9823.html>. Pokud zjistíte, že na zamýšlený pozemek se některá omezení vztahují, nezapomejte. **Sázení dřevin do některých ochranných pásem není zcela vyloučeno**, ale váže se na písemný souhlas příslušného orgánu.

Výsadba by neměla ohrožovat vlastníky sousedních nemovitostí (např. výsadba příliš vzrůstných druhů těsně u hranice pozemku). Nestanoví-li jiný právní předpis nebo neplyne-li z místních zvyklostí něco jiného, je pro stromy dorůstající výšky přesahující 3 m přípustná vzdálenost od společné hranice pozemků také 3 m. Neplatí to v případě, je-li na sousedním pozemku les nebo sad.

2 Prostorové nároky dřevin

2.1 Prostorové nároky nadzemní části dřevin

Při výsadbě musíte zajistit, aby stromy ani při plném vzrůstu **nezasahovaly větvemi do dopravního prostoru**, nebránily v rozhledu a nezakrývaly nebo nezastiňovaly dopravní značky či zdroje veřejného osvětlení. Přehled ochranných pásem komunikací najdete zde: <https://www.ceskenapady.cz/ochranne-pasmo-cnp-1039-9823.html#ochranna-pasma-komunikaci>. Doporučujeme před zamýšlenou výsadbou **konzultaci přímo se správcem dané komunikace**.

2.2 Prostorové nároky podzemní části dřevin

Čím větší kořenový prostor pro dřevinu zajistíme, tím lépe. Norma vyžaduje pro mladé výsadby stromů **kořenový prostor propustný pro vodu a vzduch (tj. plocha na povrchu) o ploše minimálně 6 m²**. Prostor pro prokořenění (tj. plocha pod zemí) by měl mít povrch alespoň 16 m² a hloubku 0,8 m. Velikost prostoru pro kořenový systém můžeme zvětšit také vytvořením povrchů propustných pro vodu a vzduch navazujících na výsadbovou jámu (např. kovové rohože v místech chodníků). Modelově můžeme počítat s minimálním nutným prokořenitelným prostorem o velikosti průmětu koruny dospělého stromu.

3 Výběr druhu pro výsadbu

Pro výsadbu Stromu svobody se přímo nabízí **lípa srdčitá** - náš národní strom. Výhodou je, že se tento druh přirozeně vyskytuje na velké části území republiky. Lze ho tedy považovat za druh

stanovištně původní. Výjimkou jsou polohy nad 900 m. n. m., kde by se dalo s ohledem na stanovištní původnost uvažovat o buku lesním, javoru klenu, jasanu ztepilém či jilmu horském. Při historických výsadbách v letech 1918, 1919 i později se sázely především lípy, v příhraničních oblastech sporadicky i duby, raritně se ale objevují i jiné druhy, např. borovice nebo akát.

V uličních stromořadích či jiných stíněných prostorech lze také uvažovat o kultivarech lípy srdčité, jejichž vzrůst je menší a mají pravidelný tvar koruny. Častěji vysazovaný je např. kultivar „Greenspire“ s jehlancovitou korunou a výškou 10-20 m.

4 Volba výsadbového materiálu (prostokořenný vs. balový)

Výhodou **prostokořenného sadebního materiálu** (tj. bez kořenového balu) je **nízká cena**. Nevýhodou je možná výsadba pouze před rašením, nebo po opadu listů. Tento sadební materiál je **mnohem citlivější** na zacházení během přepravy a zakládání. Ve většině případů počítejte s **okamžitou výsadbou** ihned po transportu ze školky. Na druhou stranu je prostokořenný materiál při přepravě skladnější a **manipulace s ním je jednodušší**. Při dodržení všech zásad správné manipulace se při výsadbě na běžných stanovištích ujme stejně jako sazenice s balem.

Krytokořenný sadební materiál (tj. se zemním balem) je dražší a hůř se s ním manipuluje. Výhodou je **větší ochrana kořenů při expedici**, což umožňuje o něco delší skladování před výsadbou. Především ale kořenový bal **usnadňuje ujmoutí stromu na novém stanovišti**, jelikož růst je při výsadbě prakticky nepřerušen, což je důležité zvláště při výsadbách na nepříznivých půdách.

5 Možnosti získání sazenice

Je jen na vás, jakého dodavatele sazenice pro vaši výsadbu si vyberete. Pro solitérní výsadbu **doporučujeme sazenice o obvodu 12-14 cm se zemním balem**. Rozhodnete-li se využít naší nabídky získat zapěstovanou lípu srdčitou od společnosti Arboeko, vězte, že se jedná o kvalitní sazenici ve věku 7 let, obvod kmínku je 12-14 cm, výška cca 3,5 m s kořenovým balem.

6 Doprava sazenice

Při přepravě a skladování stromy chraňte proti poškození. Kořeny (zvláště jedná-li se o sazenici bez balu) nevystavujte slunci a větru a v žádném případě je nenechte vyschnout. Měly by po celou dobu zůstat vlhké a ve tmě (např. obalené jutou). Pokud potřebujete sazenice bez balu uskladnit na dobu delší než 48 hodin, založte je do rýh do země, kořeny prosypte a ze všech stran zahrňte kyprou zemínou, přitlačte a zalijte. **Sazenice s balem lze skladovat max. po dobu 10 dnů.** Nadzemní část zabezpečte tak, aby nedošlo k jejímu poškození (nalomení či zlomení větví v koruně, poranění kůry kmene apod.).

7 Materiál k výsadbě stromu

K výsadbě stromu se zemním balem o obvodu kmínku 12-14 cm budete potřebovat:

- 3 kůly statického zajištění (opracovaný kůl o průměru 6 cm a délce 250 cm);
- 1 půlený kůl k vytvoření příček;
- 2,5 m vázacího popruhu k uvázání stromu (textilní popruh šířka 20 mm);
- 1 plastovou chráničku proti okusu zvěří (příp. jutový pás či rákosová rohož);
- informační tabulku a její „nosič“.

Nářadí:

- rýč, příp. krumpáč;
- lopatu;
- palici a kladivo na zatlučení kůlů a hřebíků;
- žebřík typu štafle;
- pilku;
- nůžky;
- hřebíky vel. 80-100 mm;
- hřebíky s velkou hlavičkou cca 30-40 mm;
- konev na vodu;
- min. 20 litrů vody.

8 Dostupnost vody v půdě

Pro stromy v obcích je zásadní dostatečný přísun vody ještě před tím, než dojde k dostatečnému prokořenění. Jak můžete zlepšit vodní režim nově vysazeného stromu?

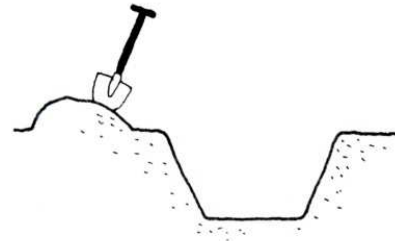

- Nevyměňujte půdu ve výsadbové jámě z více než 50 %. Podpořte tak prorůstání kořenů do okolí (výjimkou jsou silně degradované půdy).
- V prvním roce po výsadbě strom zalévejte dle srážek. V dalších letech omezujte závlivku jen na dobu přisušku a snažte se vyhnout pravidelnému zalévání. V opačném případě strom vytváří povrchový kořenový systém náchylnější k poškození suchem.
- Kolem stromu vytvořte **tzv. závlahovou mísu**.
- Omezte konkurenci o vodu výměnou trávníku za mulč (drcená kůra, dřevěné štěpky apod.), který omezuje odpar vody z půdního povrchu a chrání před extrémními teplotami.
- V případě extrémních stanovišť přidejte do substrátu vhodné půdní kondicionéry či hydrogely. Jejich účinnost je relativně krátkodobá, ale mohou pomoci překlenout povýsadbový stres.
- Pro výsadbu použijte mladé stromy rozumných velikostí (do obvodu kmínku 16/18 cm), které se lépe vyrovnají s přesazením a povýsadbový stres u nich trvá kratší dobu.

9 Vlastní výsadba

9.1 Výsadbová jáma

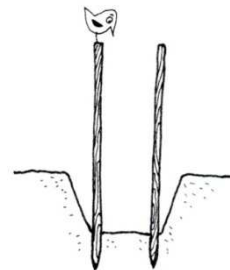
Hloubka jámy by měla být přibližně stejná, nebo jen o málo větší, než je výška kořenového balu. Šířka jámy by měla být naopak minimálně 1,5-2násobná oproti šířce kořenového balu. Aby se zabránilo poklesu stromu, musí být **dno jámy nenarušené**. Naopak, vykopat širokou jámu je důležité, protože kořeny ujímajícího se stromu se musí v prvních letech protlačit okolní půdou, aby strom dobře zakořenil. Nezbytné je proto **stěny jámy zkyprřit a zdrsnit rýčem**, čímž se usnadní prorůstání kořenů mimo výsadbovou jámu. V opačném případě hrozí **tzv. květináčový efekt**.

9.2 Kotvení

Ochranné ukotvení je potřeba zejména **na větrném stanovišti**, v místech, kde hrozí **poškození sekačkou na trávu, vandalismus**, nebo při výsadbách **prostokořených sazenic**.

Jeden kůl použijte ke kotvení dřevin menších rozměrů (do výšky cca 1 m). V tomto případě kůl přiložte ke kmeni ze strany s největším provozem, u silnic ošetřovaných v zimě posypovými solemi směrem k nim. Vzrostlé stromy

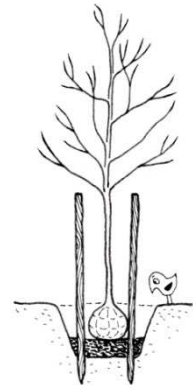

zakotvěte minimálně dvěma, optimálně třemi kůly.

Kůly zatlučte do dna jámy ještě před zasypáním, které je následně výborně upevní. Fixační úvazky umístěte na konce kůlů tak, abyste zabránili odírání kmene při pohybech ve větru. Úvazky je nutné včas odstranit nebo převázat, aby nedošlo k jejich zarůstání do kmínku.

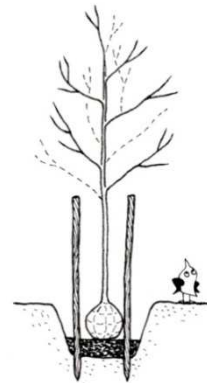
9.3 Umístění stromu do výsadbové jámy

Kořenový krček (místo u báze kmene stromu, kde se začínají větvit kořeny) umístěte **v rovině s terénem**, příp. mírně nad terénem. Nachází-li se strom příliš hluboko, může dojít k poškození kmene stromu nad krčkem hnilobou. U balového stromku zkontrolujte, zda kolem kořenového krčku **nezůstal zaškrcený drát nebo provázek** z jutové ochrany kmene. Před zasypáváním z několika úhlů ověřte, že jste **strom zasadili opravdu svisle**.

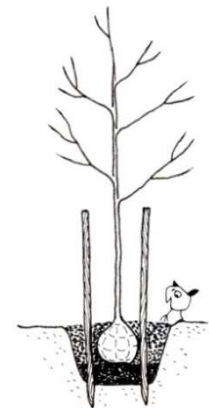
9.4 Řez dřevin při výsadbě

Povýsadbovému řezu se také říká **řez komparativní (srovnávací)**, protože při něm dochází k vyrovnání objemu kořenového systému a objemu koruny. Způsob řezu závisí na výsadbovém materiálu a je proto lepší, můžete-li tento **úkol svěřit odborníkům**. Odstraňte max. 30 % objemu koruny. Až na naprosté výjimky nikdy **neodstraňujte vrcholový výhon** – tzv. terminál!

9.5 Zasypávání výsadbové jámy

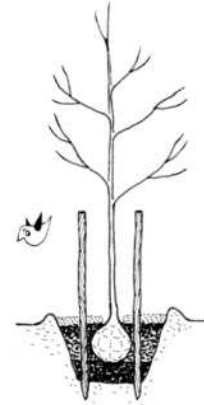
Zasypte jámu jemně, ale pevně. Vyplňte ji asi do jedné třetiny a upěchujte zeminu kolem spodní části balu. Uvolněte provaz nebo drát kolem kmene, a odstraňte všechny obalové materiály, které nemohou v půdě zetlít. **Kořeny či kořenové baly je třeba ze všech stran prosypat, popř. obsypat zeminou či substrátem a pečlivě ztuhnit.**

9.6 Závlahová mísa a mulčování

Minimální vzdálenost okraje mísy od kmene stromu s velkou korunou by v městských podmínkách měla být **1,5 m**. Závlahovou mísu je vhodné pokrýt mulčem. Při mulčování dbejte na to, aby **mulč nebyl v kontaktu s kmenem stromu**. To by mohlo způsobit poškození kůry a kambia u báze kmene.

10 Následná péče o vysazený strom

Nejdůležitějším bodem následné péče je zpravidla **zálivka**. Při ožínání trávy je třeba důsledně dbát na to, aby nedošlo k poškození kmínku stromu. Zvláště **strunové sekačky a křovinořezy** jsou skutečnou hrozbou. Nebezpečí poškození lze minimalizovat mulčováním. Zvažte také **ochranu kmene plastovou chráničkou proti okusu**. U stromů s hladkou a citlivou borkou je vhodné chránit kmínek proti korní spále zastíněním rákosovou rohoží či jutou.

Po 2-3 letech od výsadby nechte strom zkontrolovat arboristou (či jiným odborníkem z oboru), který v případě potřeby korunu upraví řezem. Nadzemní kotvení 1-2krát za vegetační sezónu zrevidujte, tak aby nepůsobilo mechanické poškození stromu v případě svého uvolnění. Poškozené kůly vyměňte a úvazky povolte tak, aby nezarostly do kmene. Odstraňte také jutové či rákosové zastínění kmene.

